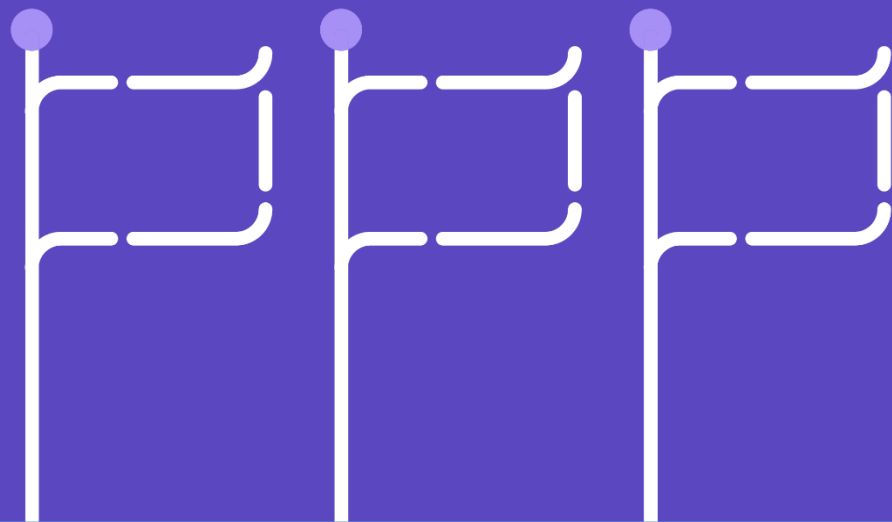


science
meets
regions

2022

#EUSci4Regio



Grad Zagreb, Almeria centar
06. travnja 2022.

**Roditeljstvo u jednoroditeljskoj
obitelji: osobni doživljaj, stavovi
okoline i dostupna podrška**

Prof.dr.sc. N. Pećnik
Studijski centar socijalnog rada,
Pravni fakultet, Zagreb

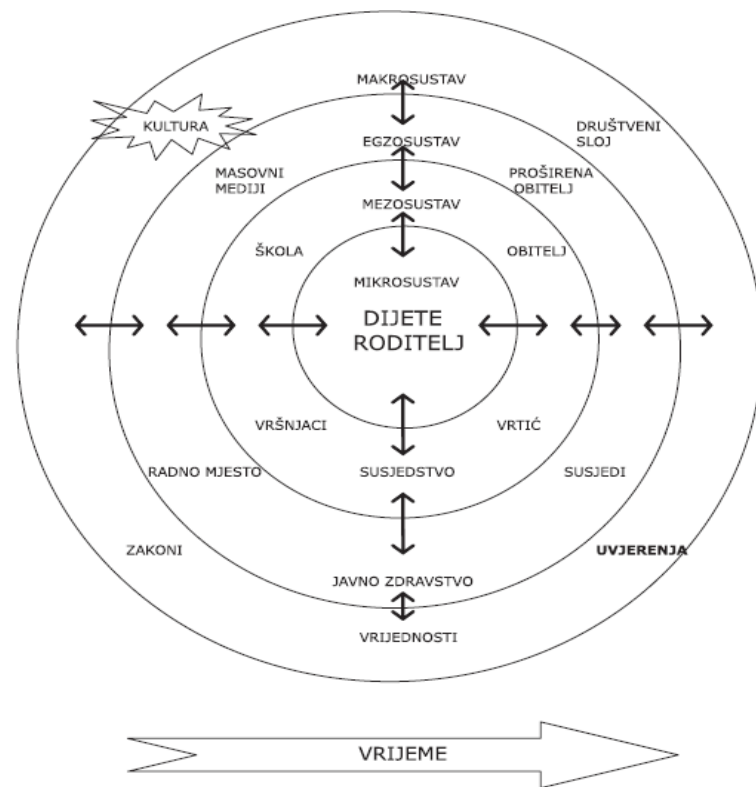


**Konferencija Znanost susreće regije:
„Skrivene među nama – Jednoroditeljske obitelji”**



Važnost i odrednice roditeljske uloge

- Roditeljsko ponašanje snažno utječe na djetetovu dobrobit i **emocionalni, socijalni, tjelesni i kognitivni razvoj** te akademsku uspješnost
- Zahtjevana uloga
 - **u dijadi** roditelj- dijete
 - **u timu** – suroditeljski odnos, komplementarna podrška
 - **u zajednici** – izgradnja mreže neformalne i formalne podrške, kvaliteta života, soc. uključenost



Preporuka Rec (2006) 19 Odbora ministara državama članicama VE o politici podrške pozitivnom roditeljstvu

Razvojne potrebe djeteta

- Zadovoljiti temeljne potrebe
- Sigurnost
- Emocionalna toplina
- Poticaj/podršku za učenje i razvoj
- Vodstvo i granice
- Stabilnost

Potrebe roditelja

- Informacije, usmjeravanje i promišljanje vlastitih roditeljskih modela
- Vrijeme za sebe i za obitelj
- Povjerenje u vlastite sposobnosti i zadovoljstvo u roditeljskoj ulozi
- Neformalnu i formalnu socijalnu podršku kako bi prevladali teškoće i uspješno ispunjavali roditeljsku ulogu

Jednoroditeljske obitelji: osobni doživljaj i stavovi okoline

(Raboteg-Šarić i Pećnik, 2003.)

Cilj istraživanja

- Ispitati položaj jednoroditeljskih obitelji u Hrvatskoj, tipične probleme i potrebe te stupanj zadovoljenosti;
- Ispitati društvene stavove prema različitim oblicima jednoroditeljskih obitelji te spremnost okoline za pružanje podrške roditeljima koji sami odgajaju djecu;
- Predložiti mjere za poboljšanje kvalitete života roditelja i djece

Metoda

Preliminarno istraživanje

Fokus grupe s majkama i očevima JRO

Anketno istraživanje

812 roditelja

(405 jednoroditeljskih i 407 dvoroditeljskih obitelji; 85% majka, 15% očeva)

Zagreb, Osijek, Rijeka, Split

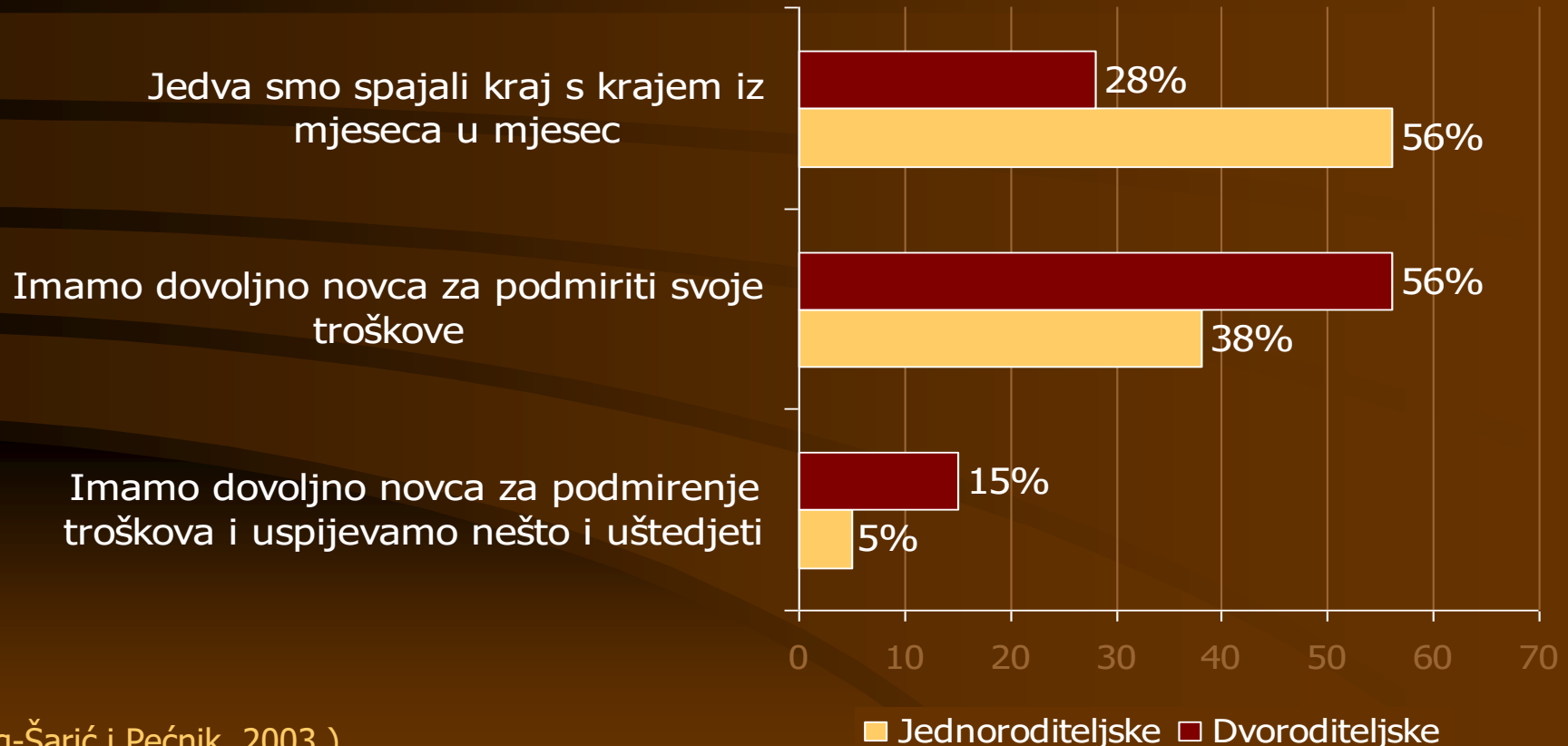
Kvalitativno istraživanje

Intervjui s 97 roditelja iz JRO

Sociodemografska obilježja roditelja u jednoroditeljskim obiteljima

- Prosječna dob: 38 godina
- Bračni status: nevjenčani (21%), rastavljeni (64%), udovci (15%)
- Radni status: stalno (71%) i povremeno zaposleni (6%), nezaposleni (15%), ostalo (8%)
- Naobrazba: srednja četverogodišnja škola (51%),
viša škola ili fakultet (32%)
- Struktura kućanstva i stambeni status:
 - manje djece
(57% SR jedno dijete; 51% ostalih roditelja dvoje djece)
 - više obitelji u trogeneracijskim kućanstvima
(31% SR prema 16% ostalih)
 - slabiji stambeni status
(47% SR živi u vlastitoj kući ili stanu, 69% ostalih roditelja)

Ekonomski pritisak na obitelj



(Raboteg-Šarić i Pećnik, 2003.)

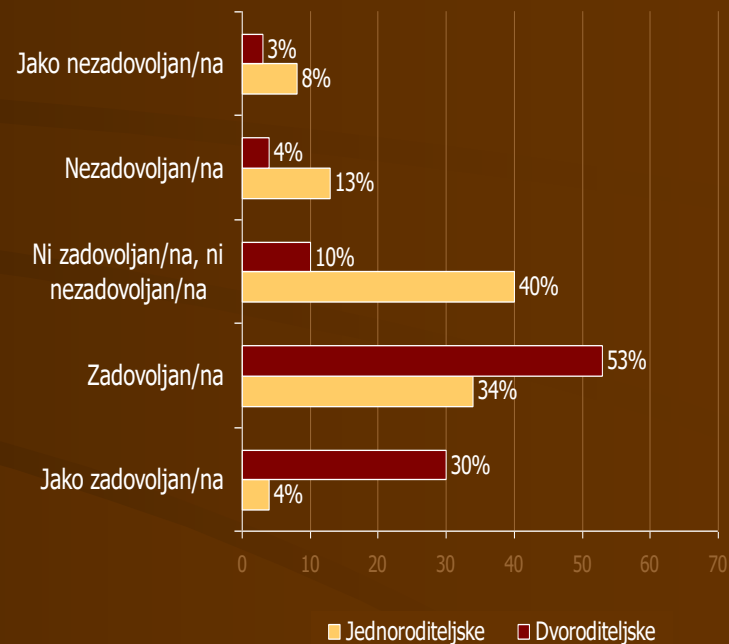
Struktura obitelji, financijske teškoće i socijalna podrška kao odrednice roditeljske depresivnosti i odgojnih postupaka

(Raboteg-Šarić i Pećnik, 2006)

- **Financijske teškoće** glavni su prediktor roditeljske **depresivnosti**, a depresivniji roditelji
 - manje su uključeni u odgoj djece,
 - znaju manje o djetetovim aktivnostima i brigama (imaju slabiji nadzor)
 - pružaju djeci manje podrške.
- Instrumentalna podrška okoline pridonosi većoj roditeljskoj podršci, nadzoru i zajedničkom odlučivanju s djecom.
- Podrška prijatelja pridonosi roditeljskoj uključenosti u odgoj djece.
- Podrška prijatelja i instrumentalna podrška djeluju kao moderatori negativnog utjecaja financijskoga stresa i depresivnosti roditelja na roditeljski nadzor.

Dobrobit roditelja i osobni doživljaj samohranog roditeljstva

- Samohrano roditeljstvo povezano je s više briga i većim naporima u odgoju djece, što se odražava na zdravlje i dobrobit roditelja.
- Očevi i majke iz jednoroditeljskih obitelji češće se osjećaju depresivno od roditelja istog spola iz dvoroditeljskih obitelji te su manje zadovoljni životom.



(Raboteg-Šarić i Pećnik, 2003.)

Teškoće samohranog roditeljstva

- financijske teškoće
 - umor i prezaposlenost
 - to što moraju sami preuzeti odgovornost za odgoj djece
 - stalna zabrinutost o tome hoće li dobro odgojiti djecu i kakva će biti budućnost njihove djece
 - odsustvo kontakta ili loš kontakt djeteta s drugim roditeljem
 - nezaposlenost ili nestabilnost zaposlenja
 - samoća i usamljenost
 - neusklađenost radnog vremena i mogućnosti čuvanja djece
 - nemogućnost da djeci priušte ono što djeca žele ili trebaju
 - objasniti djetetu gdje je drugi roditelj, zašto ne živi s njima i zbog čega se ne viđa s njima
 - nerazumijevanje okoline
 - problemi u realizaciji prava na alimentaciju
- neriješeno stambeno pitanje , itd...

(Raboteg-Šarić i Pećnik, 2003.)

Brige i strahovi u odnosu na djecu

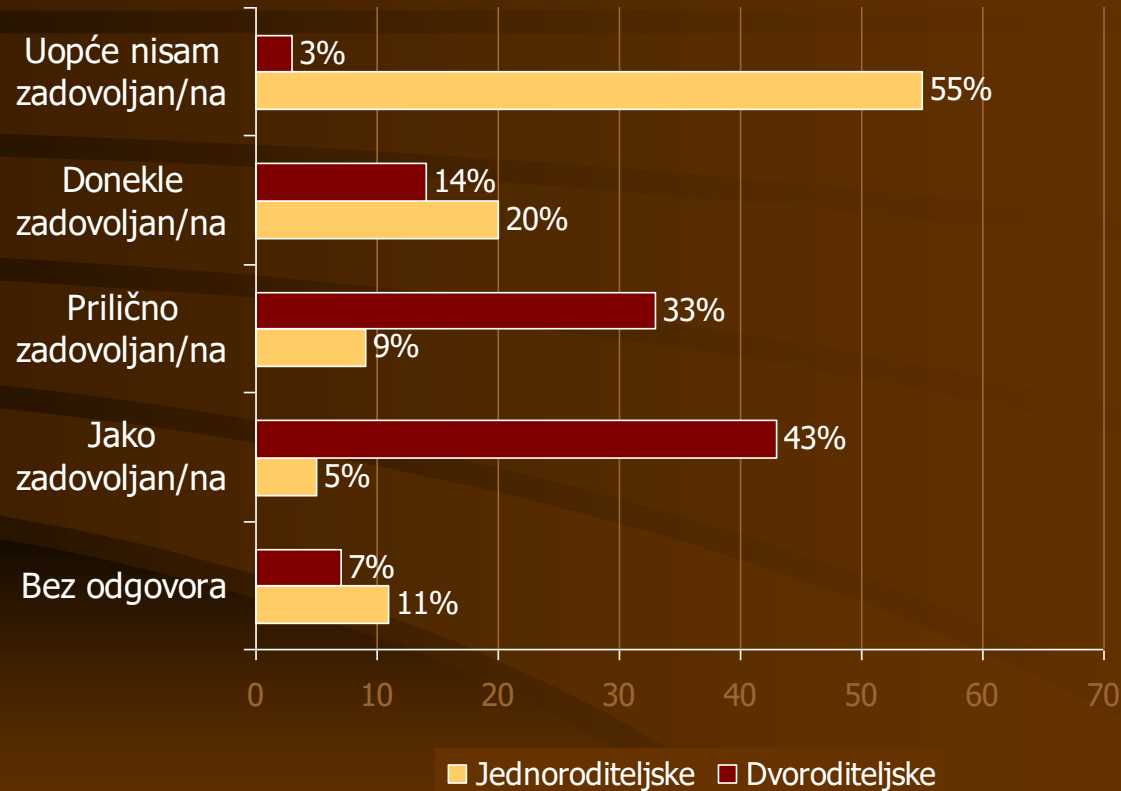
- brige o financijskoj sigurnosti djece sada i u budućnosti
- strah da im dijete ne "upadne" u loše društvo, tj. strah od rizika droge, uličnog nasilja, ali i izbora lošeg partnera
- brige o tome kakva će djeca "ispasti", kakva će biti u životu
- brige vezane uz sadašnje ili daljnje školovanje djeteta, uz podmirivanje troškova školovanja
- strah od negativnih emocionalnih ili ponašajnih posljedica po dijete zbog nedostatka drugog roditelja u odgoju

približno svaki deseti samohrani roditelj navodi da se boji da će umrijeti ili se razboljeti prije nego djeca budu sposobna brinuti se o sebi

(Raboteg-Šarić i Pećnik, 2003.)

Suroditeljski odnos

Koliko ste zadovoljni time koliko drugi roditelj vodi brigu o djetetu/djeci?



Studija 'Roditelji i djeca na pragu adolescencije...' (Pećnik i Tokić, 2011)

- na *reprezentativnom* uzorku 1174 učenika sedmih razreda i njihovih roditelja u 50 osnovnih škola širom Hrvatske (2010.)
- U jednoroditeljskoj obitelji s majkom 8.4%, a s ocem 2.5% djece iz uzorka

Doživljaj roditeljstva majki iz jednoroditeljskih i dvoroditeljskih obitelji:

- **Manje suradnje i više sukoba s drugim roditeljem u području roditeljstva**
- **Niže opće zadovoljstvo životom**

Nema razlike: roditeljska uključenost u život djeteta, opća zabrinutost za dijete, osjećaj roditeljske kompetentnosti, osjećaj bespomoćnosti i odustajanja od djetetovog odgoja, percipirana neformalna i formalna socijalna podrška

Suroditeljstvo: Perspektiva djece iz jednoroditeljske obitelji

6 OŠ u Splitu (5-7 razred)

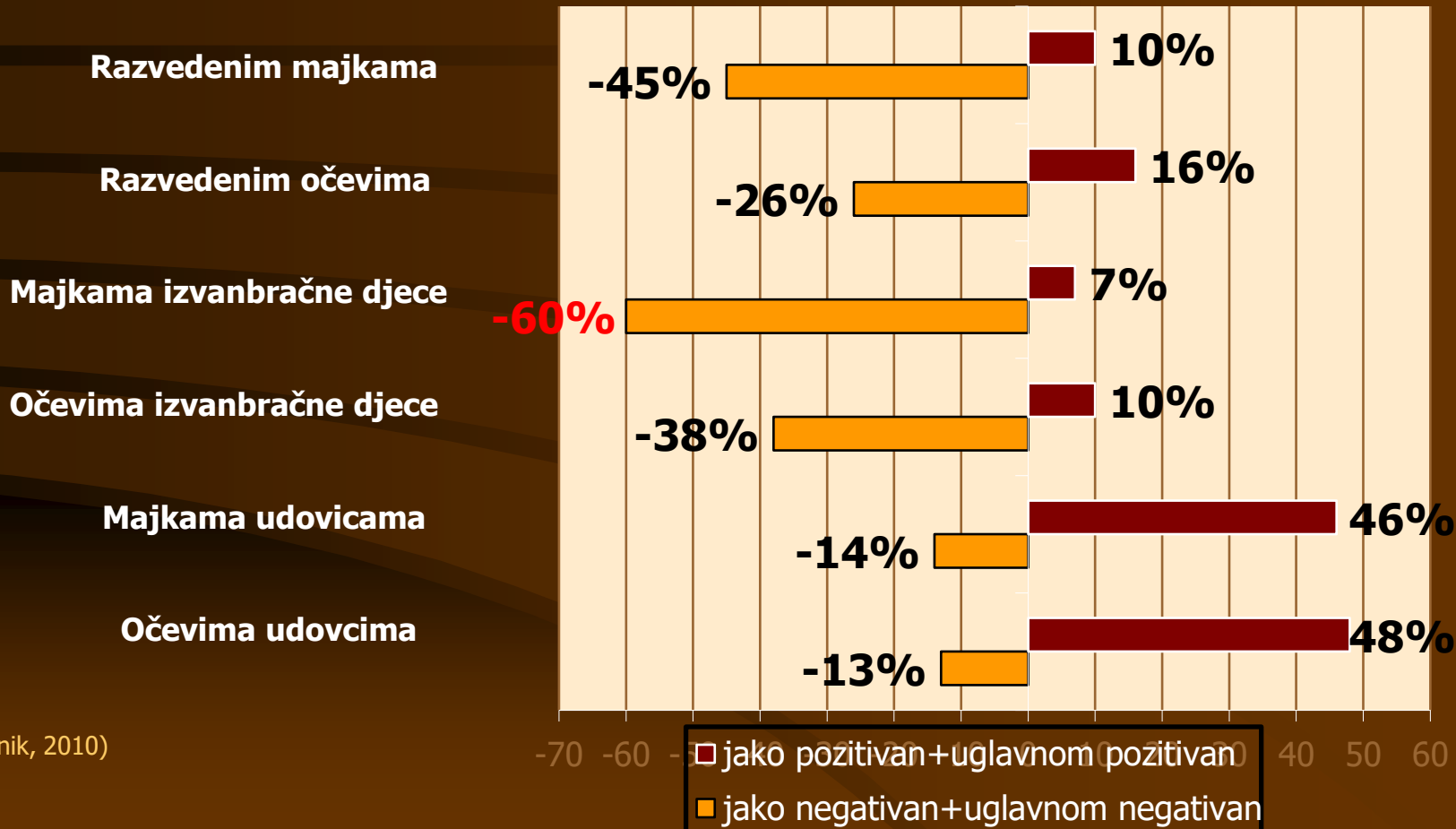
- 405 djece - 60 učenika s iskustvom razvoda roditelja - manje suradnje i više sukoba oko roditeljskih pitanja i odgoja

Povezanost kvalitete suroditeljstva s djetetovom prilagodbom:

Percipirani roditeljski sukobi i suradnja u suroditeljstvu koreliraju s *eksternaliziranim i internaliziranim problemima prilagodbe djece u dvoroditeljskim i razvedenim obiteljima* (Klarić, 2016; Pećnik i Klarić, 2020)

Stavovi okoline

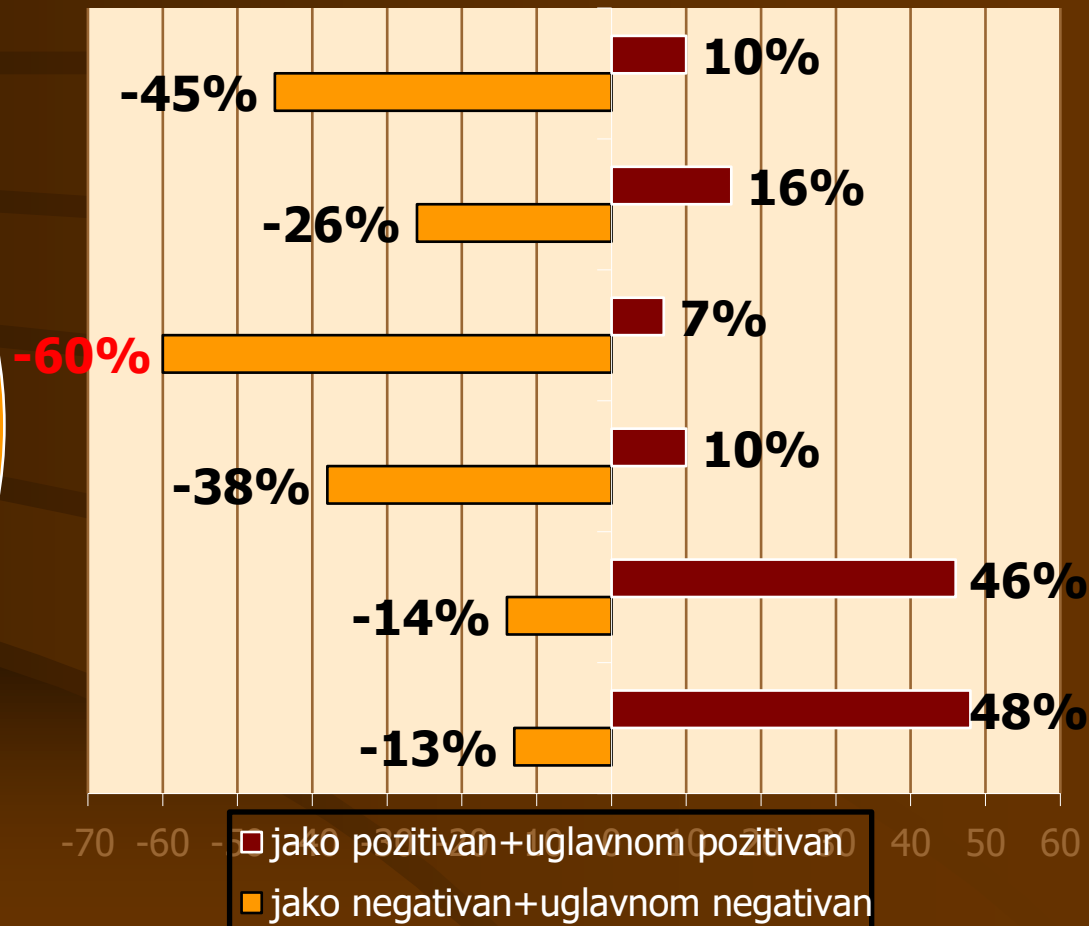
Kakav je općenito odnos društva prema samohranim roditeljima?
(odgovori roditelja iz jednoroditeljskih obitelji)



Stavovi okoline

Kakav je općenito odnos društva prema samohranim roditeljima?
(odgovori roditelja iz jednoroditeljskih obitelji; 2003.)

- Svaki peti SR suočio se s izravnim neodobravanjem okoline zbog svog statusa te s negativnim stavovima na tržištu rada.
- Svaki četvrti SR osjeća se isključenim iz društva, što je češće nego kod ostalih roditelja (UNDP/Pećnik, 2006.).



Stavovi roditelja iz dvoroditeljskih obitelji (N=407)

(Raboteg-Šarić i Pećnik, 2010)

	Uopće se ne slažem + ne slažem se	U potpunosti se slažem + slažem se
Samohrani roditelji uglavnom su nervozni, napeti i umorni.	10%	76%
Obitelj koju čine samo jedan roditelj i djeca nije normalna obitelj.	66%	
Sa samohranim roditeljima nešto nije u redu.	83%	
Djeca samohranih roditelja manje su emocionalno stabilna od djece iz cjelovitih obitelji.	29%	
Djeca u obitelji samohranih roditelja pate.	33%	
Kad-tad na djetetu će se loše odraziti to što je živjelo samo s jednim roditeljem.	38%	
Djeca samohranih roditelja češće će skrenuti s pravog puta od djece iz cjelovitih obitelji.	60%	9%

Pozitivnije stavove imaju samohrani roditelji, žene, mlađi roditelji i roditelji boljeg SESa.

Socijalna podrška jednoroditeljskim obiteljima

Izvori i oblici socijalne podrške

	roditelji ispitanika
• Financijska podrška (<i>novac, posudbe</i>)	59%
• Materijalni darovi (<i>namještaj, odjeća, hrana</i>)	43%
• Praktična podrška (<i>čuvanje djece, kućanski poslovi, popravci</i>)	58%
• Emocionalna podrška (<i>razgovor, savjeti</i>)	42%

Vlastiti roditelji najvažniji su izvor svih oblika podrške, osim emocionalne, gdje je značajnija uloga prijatelja i braće ili sestara.

(Pećnik i Raboteg-Šarić, 2005.)

Nezadovoljene potrebe za pomoći

	Primljena pomoć	Potrebna pomoć
Besplatne knjige u školi	5%	42%
Pravni savjeti i informacije	7%	27%
Savjetodavna pomoć u odgoju	6%	23%
Jednokratna novčana pomoć	7%	23%

Potrebe roditelja koji podižu djecu u otežanim okolnostima i usluge podrške roditeljstvu (Dobrotić, Pećnik, Baran/RODA, 2015)

- Cilj istraživanja:

upoznati potrebe za podrškom u roditeljstvu i iskustva s uslugama za roditelje i djecu u zajednici iz perspektive roditelja, CZSS/OC i udruga

- 7 FG s roditeljima i 8 FG s pružateljima usluga iz Slavonije, Istre i Zagreba



Nezadovoljene potrebe JRO za podrškom:

Perspektiva roditelja i pružatelja usluga (Pećnik i Dobrotić, 2019.)

Univerzalna podrška roditeljstvu	- povećanje roditeljskih znanja i vještina za podršku razvoju djeteta od rane do adolescentne dobi
Ciljana podrška roditeljstvu	- ciljana podrška u suočavanju sa zahtjevima roditeljske uloge u JRO - jačanje suradničkog roditeljstva nakon razvoda - jačanje roditeljske uključenosti roditelja (očeva) koji ne žive s djecom nakon razvoda
Dostupnije usluge i informacije	- dostupnije usluge savjetovanja roditelja i djece te programi ciljane podrške roditeljstvu - bolje informiranje o dostupnim uslugama i pravima/mogućnostima pomoći
Odgoj i obrazovanje	- programi pomoći u učenju (za djecu i za roditelje) - podizanje kompetentnosti obrazovnih djelatnika u sprječavanju stigmatizacije djece iz JRO - podrška stručnih suradnika (logoped)
Praktična podrška	- praktična pomoć volontera
Senzibilizirano okruženje	- dostupni besplatni programi za slobodno vrijeme djece i mladih - podrška poslodavca (bolovanja zbog djece) - prilagođeno radno vrijeme dječjih vrtića (i dostupnost DV) - adekvatni materijalni uvjeti života

Podrška jednoroditeljskim obiteljima – perspektiva CZSS

N=195 socijalnih radnika (57%) i psihologa (43%)

Odjela za djecu, mlade, obitelj iz **76 CZSS**

(Horvat, 2015.)

Vinjeta

- *Majka živi sama s troje djece u dobi od 2 do 8 godina u podstanarstvu. Otac je u inozemstvu i ne održava kontakt s obitelji. Roditelji joj više nisu živi, a u blizini nema drugih članova obitelji na koje bi se mogla osloniti oko zbrinjavanja djece.*
- *Radi kao konobarica u smjenama za plaću od 2000 kn. Za dvoje predškolske djece ne može koristiti usluge vrtića obzirom da radi u smjenama, niti ga ima čime platiti. Prihodi koje ostvaruje prelaze propisani cenzus za odobravanje socijalne pomoći pa je njena plaća i dječji doplatak jedini prihod četveročlane obitelji.*
- *Kad majka radi, najstarije dijete (koje ide u prvi razred) čuva mlađu braću. Za čuvanje djece joj povremeno uskaču u pomoć prijateljica i njezin prijatelj, ali oni vode brigu samo o osnovnim stvarima koje djeci trebaju, nahrane ih, a ostatak vremena gledaju televiziju. Krajem prvog polugodišta škola obavještava centar za socijalnu skrb da dijete u školu dolazi umorno i bez zadaće. U školi su već jednom razgovarali s majkom o tome, no isti problemi su se nastavili i nakon tog razgovora.*

70% stručnjaka se susrelo s ovakvim slučajem jedan ili više puta

Percipirane potrebe i odgovor stručnjaka CZSS

Potrebna pomoć (%)

■ srednja ■ visoka ■ vrlo visoka

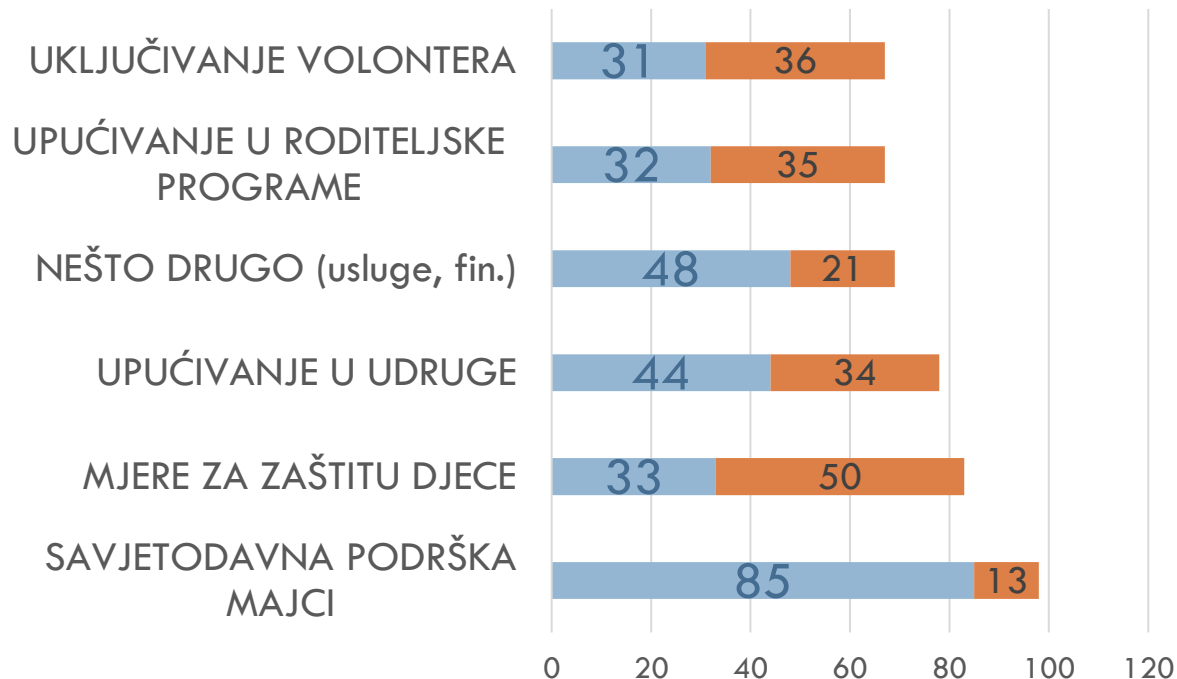
CZSS-i iz Zagreba navode da u lokalnoj zajednici **ne postoje**

- udruge u koje bi mogli uputiti majku niti mogućnosti uključivanja volonterske pomoći **50%**

- programi podrške roditeljstvu u koje bi mogli uputiti majku **40%**

Što bi učinili? (%)

■ sigurno DA ■ vjerojatno DA



Pravo roditelja na podršku u ispunjavanju roditeljskih odgovornosti

Preporuka VE Rec (2006) 19 o politici podrške pozitivnom roditeljstvu

- osiguranje uvjeta potrebnih za pozitivno roditeljstvo, uklanjanje prepreka
- promicanje pozitivnog roditeljstva
- Uz mjere **podrške roditeljstvu** potreban je i širi raspon mjera **podrške obiteljima** koje omogućavaju ostvarenje djetetovih prava i dobrobiti
- Uz **univerzalne**, razvoj **ciljanih** politika i mjera - **situacije razdvojenih/razvedenih roditelja**

Podrška roditeljstvu – novo područje obiteljske politike

- Aktivnosti usmjerene na način **kako roditelji razumiju i ispunjavaju roditeljsku ulogu** te na **povećanje roditeljevih sposobnosti i resursa** za podizanje djeteta (informacije, znanje, vještine, izvori podrške)
 - Sadržaj, razvojna/tranzicijska razdoblja
 - Standardi kvalitete
 - Pružatelji
 - Dodirna područja
 - Tip korisnika

Primjer dobre prakse (1/2 do 1/3 korisnika JRO)

□ Načelo progresivnog univerzalizma

Pravo roditelja svakog djeteta na odgovarajuću, pravodobnu i dovoljnu podršku društva u ispunjavanju roditeljskih odgovornosti – heterogene usluge podrške roditeljstvu koje će voditi računa o raznolikosti okolnosti u kojima roditelji podižu djecu.

- <https://eurofamnet.eu/toolbox/voices-from-the-frontline>

